

Anvendelse af systemet i konkrete afgørelser

Naturtilstandsvurderingssystemet giver ikke i sig selv svar på, om et naturområde opfylder definitionerne på et beskyttet naturområde. En række afgørelser giver anledning til bekymring for, om systemet alligevel tillægges den egenskab, og hvad rækkevidden af en sådan anvendelse er.

Natur- og miljøkonsulent Winnie Heltborg Brøndum
SEGES
whb@vfl.dk

Registreringen af arealer omfattet af naturbeskyttelsesloven hviler i dag på et konkret skøn baseret på ikke-udtømmende lister over karakteristika fastlagt ved vejledningstekst. At der ikke er fastsat konkrete krav/minimumskrav til grundlaget for skønnet, f.eks. ved krav til registreringsmetode, giver anledning til bekymring for lods ejeres retssikkerhed. Denne bekymring styrkes af, at registreringerne løbende har fået stadig mere indgribende konsekvenser. Skønsmetoden over "hvor meget, der skal til for", at beskyttelsen indtræder, påhviler kommunerne, og der er ingen særlig uddannelse eller krav til registranten.

Naturtilstandsvurderingssystemet giver mulighed for en enkel, ensartet og reproducerbar registrering af data for et areal. Da systemet også giver mulighed for at gemme registreringerne i en fælles database, er det blevet den fortrukne metode til registrering af data for naturarealer.

Natur- og miljøklagenævnets afgørelser er retningsgivende for minimumskrav for dokumentation for registrering af naturtyper. Ofte anvendes artslistes på tilstandsvurderingssystemets feltskemaer. Med tanke for retsvirkningen er det rart at se et vist dokumentationskrav og ensretning i metode. En række afgørelser giver bekymringer for, om tilstandsvurderingssystemet anvendes og fortolkes korrekt?

I sagen NMK-510-00395 anføres det om et delareal, der nyregistreres som overdrev: *"Klager har gjort gældende, at den sydlige del af areal 4, som har henligget udyrket mellem 38-45 år ikke er overdrev, da området er domineret af Bjerg Rørhvene."* Hertil bemærker klagenævnet: *"Ifølge DMUs registreringsskema er arten imidlertid ikke en problemart, men derimod en art, som er karakteristisk for surt overdrev. Nævnet finder derfor ikke, at der på den baggrund er grundlag for at ændre kommunens afgrænsning af det § 3-beskyttede overdrev."*

Det er korrekt, at arten ikke falder under systemets definition "problemarter", der peger på en begyndende eller længerevarende negativ påvirkning af naturtilstanden. Men arten beskrives i samme system som tolerant eller svagt begunstiget over for påvirkninger, der forringer naturtilstanden. Det er ikke korrekt, at arten betegnes som karakteristisk for surt overdrev på feltskemaet.

Af sagsakterne fra NMK-510-00001 fremgår det, at alle "ikke problemarter" på feltskemaet til overdrev, f.eks. lysesiv, knopsiv og rød-kløver er "karakteristiske/typiske" overdrævsarter, og i afgørelsen skriver naturklagenævnet bl.a.: *"amtet har registreret en vegetation, der er typisk for biologiske overdrev i henhold til DMUs registreringsværktøj Teknisk anvisning"*. Afgørelsen efterlader det indtryk, at tilstandsvurderingssystemet er et registreringsværktøj, der i sig selv kan afgøre, om et areal opfylder kriterierne for at være beskyttet

overdrev. Men det er ikke tilfældet.

Det er vanskeligt at forstå, at arterne i sagerne skulle være ”typiske/karakteristiske” arter for overdrev i beskyttelsesmæssig forstand, jf. overdrevsarter i registreringsvejledningen, da arterne herfra i stort omfang er arter, der med større sikkerhed kan dokumentere naturtypen, fordi de primært og ofte forekommer i den pågældende naturtype under gunstige forhold.

I nogle sager er det af betydning præcist, hvilke naturtyper et naturareal skal henregnes til. I praksis en vanskelig opgave og der er ingen formelle metodebeskrivelser. I visse afgørelser er tilstandsvurderingssystemets feltskemaer anvendt til formålet. Se bl.a. NMK-510-0024, hvor en kommune konkluderer, at der må være tale om mose, idet arealet rummer *”en lang række plantearter, som er karakteristiske for moser. Blandt andet ses skov-angelik [...] , der alle er positiv-arter for naturtypen.”* Arterne er imidlertid også positivarter for eng, og feltskemaet kan ikke anvendes til at adskille naturtyper.

I tilstandsvurderingssystemet anvendes betegnelser som ”registreringsskema” og ”typiske arter fra overdrev” på feltskemaet. Fortolker man af den grund arterne på artslisterne, som typiske arter, der kan begrunde beskyttelse alene, fordi der er tale om arter, der kan forekomme på naturarealer - uanset tilstand? I givet fald er der tale om en ringslutning, hvor artslisten over typiske arter udvides i takt med, at nye arealer registreres. Og nye arealer registreres som naturtyper i takt

med, at flere arter regnes som typiske.

En række afgørelser antyder, at grundigheden i anvendelsen af systemets skemaer og anvisninger er varierende. Klager over ufuldstændig dokumentation afvises under henvisning til, at det i den tekniske anvisning er angivet, at man ikke skal foretage en udvidet registrering for at anvende værktøjet. Afgørelserne efterlader et forvirrende indtryk af, at tilstandsvurderingssystemet på den ene side godkendes til registrering af § 3 beskyttede arealer, selvom systemet ikke er udviklet til formålet, men at der på den anden side ikke afkræves en udvidet registrering, selv om det er angivet i rapporterne til systemet, at udlæggelse af dokumentationscirkler kunne anvendes til, at dokumentere tilstedeværelsen af en naturtype.

En bred og udvidende fortolkning af typiske arter og naturtyper og begrænsede krav til dokumentation, der tillader subjektivt indsamlede lister med ”typiske arter” kan medføre, at grænsen for, hvornår det skønnes, at beskyttelse indtræder, rykkes mod tidligere successive stadier af ekstensiverede arealer, at naturværdien af de beskyttede arealer samlet set falder, samt at lodsejere har meget begrænsede muligheder for at vurdere og forstå, at et areal kan være beskyttet. Det vil røkke ved troværdigheden i naturbeskyttelsesloven, hvis kulturarealer beskyttes, og lodsejere erstatningsfrit fratages råderetten. ■